

INIMÕIGUSTE
KESKUS

Laste turvalisuse tagamise põhimõtted

Lisa „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendile](#)“

Üldine vastutus	EIKi juhataja (ainuvastutav)
Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik	EIKi juhataja (igapäevane kontaktisik laste turvalisuse kaitsmisega seotud küsimustes)
Asendamine puudumise ajal	Juhataja eelnevalt kirjalikult määratud alaline asetäitja-kontaktisik laste turvalisuse tagamisega seotud küsimustes, kes täidab juhataja kohustusi, kui juhataja on ära või pole kättesaadav
Kinnitaja	Eesti Inimõiguste Keskuse juhataja
Versioon/kuupäev	1.0 / 16.07.2026
Järgmine läbivaatamine	Iga kahe aasta tagant või varem, kui on toimunud raske intsident või seadusemuudatus.
Avaldamine	Avalik – avaldatakse veebilehel inimõigused.ee ja EIKi siseveebis

Sisukord

1. osa. Sissejuhatus ja eesmärk	3
2. osa. Mõisted	3
3. osa. Reguleerimisala ja juhtpõhimõtted.....	4
4. osa. Põhimõtete selgitus ja teavitamine	5
5. osa. Inimesed – rollid, värbamine, käitumine ja koolitamine	6
Punkt 5.1. Kõigi kohustused	6
Punkt 5.2. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik	6
Punkt 5.3. Turvalisem värbamine ja taustakontroll.....	6
Punkt 5.4. Lastega ja laste läheduses töötamise käitumisjuhend	7
Punkt 5.5. Koolitamine ja teadlikkus	7
6. osa. Korrad – risk, teatamine ja reageerimine	8
Punkt 6.1. Riskide analüüsimine ja maandamine	8
Punkt 6.2. Muredest teatamine	8
Punkt 6.3. Muredele reageerimine.....	8
Punkt 6.4. Liitmine EIKi süsteemidesse.....	9
7. osa. Aruandlus, järelevalve ja läbivaatamine	9
8. osa. Kust saada abi.....	11
Lisa A. Käitumisjuhend – kinnitus	13
Lisa B. Laste turvalisuse tagamise riskianalüüs (mall)	14
Lisa C. Laste turvalisuse tagamisega seotud mure – teate vorm	15

1. osa. Sissejuhatus ja eesmärk

Eesti Inimõiguste Keskus (edaspidi: EIK) seisab kindlalt selle eest, et iga laps, kes puutub kokku keskuse tegevusega, oleks kahju eest kaitstud. Laste turvalisuse tagamise põhimõtetes (edaspidi: põhimõtted) on kirjas, kuidas EIK ennetab lastele tekkivat kahju ja reageerib muredele. See peegeldab EIKi veendumust, et laste turvalisus ja heaolu tuleb seada kõrgemale organisatsiooni, selle töötajate või projektide huvidest.

Need põhimõtted kuuluvad EIKi „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ juurde ja moodustavad selle lahutamatu osa. Põhimõtetes täpsustamata mõistete, teatamiskanalite, kaebuste menetlemise kordade, konfidentsiaalsuseeskirjade ja abiallikate puhul kehtib „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendis](#)“ sätestatu. Kui asi puudutab last, kehtivad siinsete põhimõtete täiendavad ja suuremat kaitset pakkuvad sätted.

Põhimõtted tuginevad ÜRO lapse õiguste konventsioonile ja Eesti õigusaktidele, eelkõige lastekaitseadusele, karistusseadustikule ja isikuandmete kaitse seadusele. See annab praktilise väljundi iga Eesti elaniku seadusest tulenevale kohustusele teatada ametiasutustele lapsest, kes vajab abi või on ohus.

Eesmärk. Põhimõtete eesmärk on:

- a) ennetada lastele sellise kahju tekkimist, mis tuleneb kokkupuutest EIKi töötajate, seotud isikute, tegevuste, ruumide või kommunikatsiooniga;
- b) tagada, et kõik, kes tegutsevad EIKi nimel või koostöös EIKiga, mõistaksid oma kohustusi laste ja noorte turvalisuse tagamisel ning teaksid, kuidas mure korral toimida;
- c) kehtestada selge ja kohalikele oludele kohandatud kord laste turvalisuse kaitsmisega seotud muredest teatamiseks ja nendele reageerimiseks;
- d) võtta EIK vastutusele oma turvalisuse tagamise toimingute rakendamise, jälgimise ja pideva parandamise eest.

2. osa. Mõisted

Lisaks „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 1. osas toodud mõistetele kehtivad järgmised mõisted.

- 1) Laps – ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja Eesti õiguse kohaselt iga alla 18-aastane isik, sõltumata muul eesmärgil kehtivast vanusepiirist täisealiseks saamise või nõusoleku andmise arvestamisel.
- 2) Lapse turvalisuse tagamine – organisatsiooni kohustus tagada, et tema töötajad, töö ja tegevused ei kahjustaks lapsi ning et organisatsiooni mured laste ohutuse teemal edastataks asjaomastele ametiasutustele.
- 3) Lastekaitse – konkreetseid meetmeid, mida võetakse selleks, et kaitsta konkreetset last, kelle puhul on tuvastatud, et tal on oht kahju kannatada või et ta juba kannatab kahju.
- 4) Lapse väärkohtlemine – igasugune füüsiline või emotsionaalne väärkohtlemine, seksuaalne väärkohtlemine, hooletussejätmine või hooletu kohtlemine ning äri- või muu ärakasutamine, mis kahjustab või võib kahjustada lapse tervist, ellujäämist, arengut või väärikust. See hõlmab eelkõige järgmist:

- a) füüsiline vägivald – füüsilise jõu kasutamine, mis tekitab lapsele kahju või võib talle kahju tekitada;
 - b) emotsionaalne või psühholoogiline väärkohtlemine – pidev väärkohtlemine, mis kahjustab lapse emotsionaalset arengut, sealhulgas lapse alandamine, hirmutamine, ähvardamine ja kiusamine;
 - c) seksuaalne väärkohtlemine – lapse kaasamine mis tahes seksuaalsesse tegevusse, sõltumata sellest, kas laps on toimuvast teadlik või mitte, sealhulgas seksuaalne väärkohtlemine internetis; igasugune seksuaalne tegevus alla 18-aastase isikuga on keelatud;
 - d) hooletussejätmine – lapse füüsiliste või psühholoogiliste põhivajaduste pidev rahuldamata jätmine;
 - e) ärakasutamine – lapse kasutamine teise isiku huvides, sealhulgas seksuaalne ärakasutamine ning lapse suhtes usaldus- või võimupositsiooni väärkasutamine.
- 5) Peibutamine – lapsega suhte, usalduse või emotsionaalse sideme loomine eesmärgiga teda manipuleerida, ära kasutada või väärkohelda (sealhulgas internetis). Kui last julgustatakse oma hooldajate või täiskasvanud usaldusisikute eest saladusi hoidma, võib see olla märk lapse peibutamisest.
 - 6) Abivajav laps – lastekaitseseaduse kohaselt laps, kelle heaolu on ohus või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes.
 - 7) Hädaohus olev laps – lastekaitseseaduse kohaselt laps, kelle elu või tervis on ohus või kelle käitumine ohustab tema enda või teiste inimeste elu või tervist.
 - 8) Seotud isikud – kõik EIKi nimel või eest tegutsevad tasustatud või tasustamata isikud: töötajad, juhatuse liikmed, praktikandid, vabatahtlikud, konsultandid, volitatud isikud, teenusepakkujad, alltöövõtjad ja projektipartnerid.
 - 9) Kontakt lastega – igasugune ühekordne, regulaarne, isiklik või veebipõhine otsene suhtlemine lastega (näiteks koolitused, töötoad, üritused, intervjuud, teenuste osutamine või lastega kaasasolek) või kaudne kontakt lastega (näiteks juurdepääs laste isikuandmetele või piltidele).
 - 10) Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik – isik, kes vastutab iga päev lapse turvalisuse tagamise eest ja on esimene kontaktisik murede korral. Arvestades EIKi väikest suurus, täidab seda rolli keskuse juhataja, kes ühtlasi vastutab põhimõtete järgimise eest. Kui juhataja on ära või pole kättesaadav, täidab turvalisuse tagamise eest vastutava kontaktisiku ülesandeid juhataja varem kirjalikult määratud alaline asetäitja; sellise isiku määramine ei tähenda üldise vastutuse üleandmist.
 - 11) Lapse parimad huvid – põhimõte, et kõigis lastega seotud tegevustes tuleb esikohale seada lapse parimad huvid.

3. osa. Reguleerimisala ja juhtpõhimõtted

- 1) Põhimõtted kehtivad kõigile EIKiga seotud isikutele kõikides EIKi tegevustes, olenemata sellest, kas konkreetne tegevus on suunatud lastele või mitte. Neid kohaldatakse EIKi ruumides, üritustel ja koolitustel, reisidel, projektides ja partnerlussuhetes ning igasuguses kommunikatsioonis, sealhulgas veebis ja sotsiaalmeedias.

- 2) EIK teab, et ka need inimõiguste organisatsioonid, kelle põhitegevus on suunatud täiskasvanutele, puutuvad kokku lastega, näiteks kui nad osalevad üritustel, kuuluvad EIKi abi saavatesse perekondadesse või EIKi kampaaniate kuulajaskonda, samuti lapsed, kes on EIKi piltidel või kelle isikuandmetega EIK kokku puutub. Põhimõtted hõlmavad nii kavandatud kui ka juhuslikku kokkupuudet lastega.
- 3) EIK järgib järgmisi juhtpõhimõtteid
- a) Lapse huvid on esikohal. Lapse parimad huvid ja turvalisus on tähtsamad kui kõik muu.
 - b) Kahju mittetekitamise põhimõte. Tegevusi kavandatakse ja korraldatakse nii, et lapsed ei satuks ohtu.
 - c) Täisleppimatus. EIK ei luba EIKiga seotud isikutel lapsi mingil viisil väärkohelda, ära kasutada ega kahjustada; põhjendatud juhul lõpetatakse isikuga töösuhe või koostöö ning vajaduse korral suunatakse juhtum edasi asjaomastele ametiasutustele.
 - d) Teatamiskohustus. Igaühel on seadusest tulenev kohustus teatada ametiasutustele abivajavast või hädaohus olevast lapsest; siirast murest teatamisel pole vaja enne olukorda täpsustada.
 - e) Diskrimineerimiskeeld ja kaasamine. Kõiki lapsi kaitstakse võrdselt ning erilist tähelepanu pööratakse haavatavas olukorras olevatele lastele.
 - f) Osalemine. Lapsi kuulatakse ning nende arvamusi võetakse arvesse nende vanusele sobival viisil.
 - g) Lapse- ja ohvrikeskne lähenemine. Iga reageerimise aluseks on lapse õigused, soovid, väärikus ja heaolu ning see toimub kooskõlas „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendis](#)“ sätestatud ohvrikeskse lähenemisega.
 - h) Konfidentsiaalsus ja andmekaitse. Lapse kohta jagatakse teavet üksnes vajaduspõhiselt ja seda teavet käsitletakse kooskõlas isikuandmete kaitse seadusega.

4. osa. Põhimõtete selgitus ja teavitamine

- 1) Üldine vastutus nende põhimõtete eest lasub üksnes EIKi juhatajal, kelle ülesanne on tagada nende rakendamine, jagamine ja läbivaatamine; kes isiklikult rakendab piiratud juurdepääsu nõudvaid meetmeid, et tagada nõuetele vastavus (näiteks taustakontrollid); ning kes tegutseb EIKis laste turvalisuse tagamise eest vastutama määratud isikuna (punkt 5.2). Kui juhataja on ära või pole kättesaadav, täidab turvalisuse tagamise eest vastutava kontaktisiku ülesandeid juhataja enne kirjalikult määratud alaline asetäitja, et oleks alati selge, kes vastutab. Kui turvalisuse tagamise mure on seotud juhataja isikuga, tuleb sellest teatada EIKi nõukogule, kes käsitleb seda „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 5. osas sätestatud kaebuste menetlemise korra kohaselt. Iga seotud isik on asutusesisestest kokkulepetest sõltumata alati kohustatud teavitama ametiasutusi punkti 6.2 kohaselt, mis tähendab, et lapse kaitse ei olene kunagi ühegi konkreetse isiku kättesaadavusest.
- 2) Eesti Inimõiguste Keskuse eesmärk on kaitsta lapsi igasuguse kahju eest. EIK ei võta teadlikult tööle kedagi, kes kujutab lastele ohtu, ning nõuab, et kõik organisatsiooniga seotud isikud järgiksid sama põhimõtet ja reageeriksid igale murele.

- 3) EIKi juhatus on põhimõtted ametlikult heaks kiitnud ning need on avalikult kättesaadavad EIKi veebisaidil ja siseveebis. Dokumendi heakskiitmine, läbivaatamine ja kõik olulised muudatused on kirjas esilehe versioonitabelis.
- 4) EIK jagab põhimõtteid järgmiste pooltega, et tagada kõigi mõjutatud isikute teadlikkus neist:
 - a) põhimõtted saadetakse kõikidele seotud isikutele, kes kinnitavad, et on need läbi lugenud ja neist aru saanud ning kohustuvad järgima 5. osas toodud käitumisjuhendit;
 - b) EIKi tegevustes osalevatele lastele tehakse kättesaadavaks lühike lastesõbralik versioon, milles selgitatakse, mida lapsed saavad EIKilt oodata ja kuidas oma muredest teada anda;
 - c) hooldajatele teatatakse põhimõtetest ja sellest, kuidas muret väljendada, enne kui nende lapsed osalevad EIKi tegevustes;
 - d) partnerid, rahastajad ja muud asjaomased sidusrühmad tehakse põhimõtetest teadlikuks ning partnerid peavad neid järgima või rakendama ise samaväärseid meetmeid.

5. osa. Inimesed – rollid, värbamine, käitumine ja koolitamine

Punkt 5.1. Kõigi kohustused

- 1) Iga seotud isik on kohustatud põhimõtted läbi lugema, neist aru saama ja neid järgima; käituma alati viisil, mis tagab laste turvalisuse; märkama võimaliku väärkohtlemise märke; teatama viivitamata igast laste turvalisust puudutavast murest 6. osa kohaselt. Murest tuleb teatada isegi siis, kui tegemist on vaid kahtlusega, ning keegi ei tohi enne teatamist ise uurimist alustada.

Punkt 5.2. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik

- 1) EIKi juhataja on keskus laste turvalisuse tagamise eest vastutama määratud isik. Kuna EIKil on väike meeskond, lasub üldine vastutus nende põhimõtete ja igapäevaturvalisuse tagamise eest ühel ja samal isikul. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik:
 - a) on esimene asutusesisene kontaktisik turvalisusega seotud murede ja nõuannete korral;
 - b) tegutseb organisatsiooni kontaktisikuna, kui on vaja teatada lastekaitseseaduse kohaselt abivajavast lapsest, ning esitab ametiasutustele seadusega ettenähtud teated või vastutab nende esitamise eest;
 - c) haldab konfidentsiaalset turvalisuse arvestust, juhib riskianalüüse ja koordineerib muredele reageerimist;
 - d) tagab laste turvalisust puudutavate koolituste toimumise ja ajakohastamise;
 - e) annab nõukogule aru rakendamisest, intsidentidest ja õppetundidest.
- 2) Turvalisuse katkematuks tagamiseks määrab juhataja kirjalikult alalise asetäitja-kontaktisiku, kes täidab vastavaid ülesandeid, kui juhataja on ära või pole kättesaadav, sealhulgas lühikese etteteatamisajaga, ning teavitab kogu meeskonda sellest isikust. Selle isiku määramine pole seotud ühegi ametikohaga ega anna üle juhataja üldist vastutust. Kui turvalisuse tagamise mure on seotud juhataja isikuga, tuleb sellest teavitada EIKi nõukogu (4. osa).
- 3) Seotud isikutel on igas olukorras seadusest tulenev kohustus teavitada ametiasutusi, isegi kui asendajat pole määratud või kui juhataja ja määratud kontaktisik pole kättesaadavad (punkt 6.2 ja 8. osa). Ühegi lapse kaitse ei sõltu konkreetse isiku kättesaadavusest.

Punkt 5.3. Turvalisem värbamine ja taustakontroll

- 1) Laste turvalisuse tagamine kuulub iga ametikoha puhul värbamis- ja töölevõtmisprotsessi juurde ning seda rakendatakse veelgi rangemalt ametikohtade puhul, mis hõlmavad kontakti lastega:
- a) vabade ametikohtade kuulutustes ja ametijuhendites märgitakse, kas töö hõlmab kontakti lastega, ning viidatakse EIKi kohustusele tagada laste turvalisus;
 - b) kõigi lastega töötamist hõlmavate ametikohtade puhul peab kandidaat enne tööleasumist esitama väljavõtte karistusregistrist ning juhataja kontrollib, et isiku suhtes ei kehti lastekaitseseaduse (§ 20) kohaseid piiranguid lastega töötamisel; seda kontrolli korratakse vähemalt iga kolme aasta tagant seni, kuni ametikoht hõlmab kontakti lastega. See kehtib lisaks „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 3. osa alapunktile 5 ja on sellega kooskõlas;
 - c) „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 3. osa alapunkti 4 kohased soovitude kontrollimised hõlmavad ka seda, kas kandidaadi suhtes on tõstatatud mingeid turvalisuse tagamise või lastekaitsega seotud probleeme;
 - d) töölepingutes sisalduvat isiklikku kinnitust („[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 3. osa alapunkt 7) laiendatakse selliselt, et isik kinnitab endaga seotud piirangute või uurimiste puudumist seoses lastega töötamise või lastele kahju tekitamisega;
 - e) ükski seotud isik ei tohi lastega suhtlemist alustada enne sissejuhatava koolituse läbimist, sealhulgas nende põhimõtete ja käitumisjuhendi kohta.

Punkt 5.4. Lastega ja laste läheduses töötamise käitumisjuhend

Iga seotud isik peab allkirjastama käitumisjuhendi (lisa A). Juhendis sätestatakse järgmine.

Alati tuleb:

- kohelda iga last austusega ja väärilt ning tegutseda tema parimates huvides;
- veenduda, et lastega toimuvad tegevused on jälgitavad ja neid saab katkestada, ning vältida olukordi, kus olete lapsega üksinda, nii et keegi seda ei näe; võimaluse korral tuleb järgida kahe täiskasvanu põhimõtet;
- jääda professionaalsetesse piiridesse ja kasutada lastega suhtlemiseks üksnes EIKi ametlikke kanaleid;
- hankida enne lapse pildistamist või filmimist teadlik nõusolek lapselt endalt (vanusele kohaselt) ja lapse hooldajalt ning kasutada ja säilitada kõiki pilte üksnes kokkulepitud viisil ja kooskõlas andmekaitse-eeskirjadega;
- teatada viivitamata igast lapse ohutust puudutavast murest nagu kirjas 6. osas.

Kunagi ei tohi:

- kahjustada last füüsiliselt, seksuaalselt, emotsionaalselt või läbi hooletusse jätmise või kasutada last mingil viisil ära;
- osaleda seksuaalses tegevuses või seksuaalse alatooniga käitumises alla 18-aastase isikuga või luua lapsega potentsiaalselt väärkohtlevat suhet; see on keelatud ning võib olla kriminaalkuritegu;

- kasutada keelt või käituda viisil, mis on alandav, häbistav, hirmutav, seksuaalselt provokatiivne või muul viisil sobimatu;
- veeta liiga palju aega lapsega kahekesi, kutsuda last enda koju või majutuspaika või korraldada lapsega privaatseid kohtumisi, mis ei ole seotud EIKi tööga;
- võtta lapsega ühendust oma isikliku konto kaudu, anda lapsele oma isiklikud kontaktandmed või paluda või õhutada last saladusi hoidma;
- jagada lapse pilte või temaga seotud teavet isiklikel kontodel või sotsiaalmeedias;
- olla laste eest vastutamise või nendega suhtlemise ajal alkoholi või uimastite mõju all.

Käitumisjuhendi rikkumist käsitletakse „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 5. osas kirjeldatud kaebuste menetlemise korra kohaselt ning see võib kaasa tuua distsiplinaarmede, sealhulgas töösuhte või koostöö lõpetamise, ning ametiasutustele teate esitamise.

Punkt 5.5. Koolitamine ja teadlikkus

- 1) EIK korraldab koolitusi laste turvalisuse tagamise kohta mitmel tasandil ja need koolitused on ühendatud „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ punktis 3.2 kirjeldatud samasisulise koolitusega.
 - a) Kõik seotud isikud läbivad tööleasumisel (ühe kuu jooksul alates tööleasumisest ja igal juhul enne lastega kokkupuutumist) laste turvalisuse tagamist käsitleva sissejuhatava koolituse, mis hõlmab laste väärkohtlemise liike ja märke, käitumisjuhendit ning seda, kuidas ja kellele muredest teatada.
 - b) Isikud, kes puutuvad lastega regulaarselt kokku, läbivad enne kokkupuute algust põhjaliku koolituse ning vähemalt iga kahe aasta tagant täiendkoolituse, mis hõlmab riskianalüüsi, ohutute tegevuste kavandamist, veebiturvalisust ja reageerimiskorda.
 - c) Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik läbib spetsiaalse koolituse laste turvalisuse tagamise alal ja hoiab oma teadmised ajakohasena; iga töötaja, kes määratakse laste turvalisuse tagamise asendajaks, läbib selleks enne samaväärse ettevalmistuse.
- 2) EIKi büroojuhataja peab arvestust läbitud koolituste kohta. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik hoolitseb selle eest, et koolitusmaterjalid oleksid täpsed ja ajakohased ning et laste turvalisus oleks alati koosolekutel ja EIKi iga-aastasel strateegilisel seminaril päevakorras.

6. osa. Korrad – risk, teatamine ja reageerimine

Punkt 6.1. Riskide analüüsimine ja maandamine

- 1) Enne iga tegevust või projekti, millega võib kaasneda kontakt lastega, teeb vastutav projektijuht koos partneritega laste turvalisuse tagamist käsitleva riskianalüüsi (lisa B), mis on osa projekti riskianalüüsist „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ punkti 3.1 alusel. Analüüsis arvestatakse muu hulgas kontakti laadi, keskkonda ja kestust, asjaomaste laste vanust ja haavatavust, veebipõhiseid aspekte, reisi- ja ööbimiskorraldust, pildistamist ja suhtlust ning kolmandate isikute kaasatust.
- 2) Iga tuvastatud riski jaoks kehtestatakse maandamismeede – näiteks kahe täiskasvanu põhimõte, järelevalve all ja jälgitavad keskkonnad, piltide ja andmete kontrollitud kasutamine, kolmandate

isikute taustakontroll ning selged aruandluskorrad. Kui riski ei ole võimalik piisavalt vähendada, jäetakse tegevus või selle osa ära või peatatakse see. Projekti käigus vaadatakse riskid uuesti läbi ning riskianalüüsi peab kinnitama laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik.

Punkt 6.2. Muredest teatamine

- 1) Igaüks – seotud isik, laps, hooldaja või tavakodanik – võib teatada laste turvalisuse tagamisega seotud murest. Selleks pole vaja kasutada mingit kindlat vormi: kui see teile sobib, võite täita lisas C esitatud mureavalduse, või lihtsalt rääkida või kirjutada oma sõnadega, mis juhtus, kasutades selleks teile kõige mugavamat kommunikatsioonikanalit. Oluline on murele tähelepanu juhtimine, mitte see, kuidas see on kirja pandud. „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 4. osas on toodud kanalid seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise juhtumitest teatamiseks, sealhulgas EIki veebisaidil olev vorm (mida võib kasutada anonüümselt) ja e-posti aadress kaebused@humanrights.ee. Muret võib viivitamata väljendada ka otse laste turvalisuse tagamise eest vastutavale isikule või, kui asi puudutab EIki juhatajat, EIki nõukogule.
- 2) Seadusega ettenähtud asutuseväline aruandlus. Asutusesisene teatamine ei vabasta kohustusest teavitada asjaomaseid ametiasutusi. Lastekaitseaduse kohaselt peab igaüks, kes saab teada abivajavast lapsest, sellest viivitamata teatama kohaliku omavalitsuse üksusele (lastekaitsetöötajale) või lasteabitelefoni 116 111; hädaohus olevast lapsest tuleb viivitamata teatada hädaabinumbril 112. EIKis laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik on selleks otstarbeks organisatsiooni kontaktisik, kuid igaühel lasub isiklik teavitamiskohustus, mille täitmisega ei tohi viivitada, kui laps on ohus.
- 3) Murest teatades tuleb kõik nähtu ja kuuldu võimalikult faktiliselt kirja panna ja edasi anda, sealhulgas kuupäevad, kellaajad ja kasutatud sõnad, esitamata selleks lapsele suunavaid küsimusi ning lubamata konfidentsiaalsust, mida ei ole võimalik tagada. Ärge püüdke asja uurida ega rääkida isikuga, keda need murettekitavad asjaolud puudutavad.
- 4) Kui mure puudutab lapse võimalikku seksuaalset väärkohtlemist, suunatakse see edasi spetsiaalsele Lastemaja teenusele, mis tagab lapsesõbraliku ja koordineeritud reageerimise; kahtlustatavast veebipõhisest väärkohtlemisest või peibutamisest võib teatada ka veebikonstaablile. Vt 8. osa.

Punkt 6.3. Muredele reageerimine

- 1) Põhimõtted ei kehtesta eraldi kaebuste menetlemise korda. Kui mure seisneb kaebuses seotud isiku vastu, käsitletakse seda „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 5. osas sätestatud kaebuste menetlemise korra kohaselt, mida kohaldatakse täies ulatuses. Siinsetes põhimõtetes lisanduvad lastega seotud sammud, mida „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendis](#)“ ei käsitleta ehk seadusest tulenev kohustus teatada intsidendist ametiasutustele ja suunata see lastekaitse spetsialistidele.
- 2) EIK reageerib igale murele kiiresti, konfidentsiaalselt ja viisil, mis asetab lapse huvid esikohale. Sammud on järgmised.
 - a) Tagage lapse turvalisus. Kui laps on ohus, helistage kohe numbrile 112 ja tehke kõik mõistlikult võimalik, et tagada lapse turvalisus.
 - b) Dokumenteerige toimunu. Kirjutage toimunu võimalikult kiiresti üles ja esitage vastav teave laste turvalisuse tagamise eest vastutavale isikule juba samal päeval.

- c) Hinnake ja teavitage. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik hindab muret ja esitab ametiasutustele seadusega ettenähtud teate või tagab selle esitamise, kui juhtum on piisavalt tõsine, ning teeb seda viivitamatult, kui laps on ohus.
 - d) Tegelege asutusesisese probleemiga. Kui mure puudutab seotud isikut, peatatakse selle isiku kontakt lastega kuni asja lahendamiseni, küsimust käsitletakse „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 5. osas sätestatud kaebuste menetlemise korra kohaselt ning sellest teatatakse EIKi juhatajale ja nõukogule. Kui projekti tegevuse käigus tekib mure, teatatakse sellest rahastajale, austades seejuures asjaosaliste konfidentsiaalsust.
 - e) Pakkuge tuge. Lapsele ja vajaduse korral ka perekonnale pakutakse tuge ning nad suunatakse 8. osas nimetatud teenuste juurde, järgides lapsekeskset lähenemist.
 - f) Säilitage ja õppige. Mure, otsused ja tulemused kantakse konfidentsiaalsesse turvalisuse tagamise logisse ning sellest võetakse õppust, et parandada ennetustööd.
- 3) Konfidentsiaalsust hoitakse kogu protsessi vältel. Teavet lapse ja asjaomaste poolte kohta jagatakse üksnes nendega, kes vajavad seda teavet lapse kaitsmiseks või menetluse jaoks, ning isikuandmete erikategooriaid käsitletakse isikuandmete kaitse seaduse kohaselt, nagu on sätestatud „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 4. osa alapunktis 6. Turvalisuse tagamist käsitlevat dokumentatsiooni hoitakse turvaliselt, nii et sellele on juurdepääs üksnes laste turvalisuse tagamise eest vastutaval isikul ning seda säilitatakse üksnes vajaliku aja jooksul – üldjuhul seni, kuni asjaomane laps saab 25-aastaseks, misjärel dokumentatsioon kustutatakse, välja arvatud juhul, kui seaduses on ette nähtud pikem säilitamisperiood. Muret väljendanud isiku identiteet on seadusega ettenähtud viisil kaitstud. Siirast mure väljendavate isikute suhtes ei tohi võtta vastumeetmeid.

Punkt 6.4. Liitmine EIKi süsteemidesse

- 1) Kõik EIKi tegevusvaldkonnad hõlmavad turvalisuse tagamist.
- a) Värbamine – punkti 5.3 kohaselt (turvalisem värbamine, taustakontroll, isiklikud avaldused).
 - b) Projektijuhtimine – riskianalüüsi ja riskide maandamise kaudu projekti kavandamise etapis ja kogu elluviimise vältel (punkt 6.1); turvalisuse tagamine on projekti jälgimise juures keske tähtsusega.
 - c) Hanked – lastega kokkupuutumist hõlmavate teenuste hankemenetlused ja lepingud sisaldavad eeltingimusena laste turvalisuse tagamise nõudeid.
 - d) Partnerlused – partnerlus-, alltöövõtu- ja teenuslepingud nõuavad partnerilt nende põhimõtete või samaväärsete turvameetmete järgimist ning turvalisusega seotud murede teatamist EIKile; selle nõude täitmata jätmine on piisava alus lepingu lõpetamiseks „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 3. osa alapunkti 6 kohaselt.

7. osa. Aruandlus, järelevalve ja läbivaatamine

- 1) Rakendamise jälgimine. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik jälgib, kas põhimõtteid ja selles esitatud korda rakendatakse, sealhulgas taustakontrolli, käitumisjuhendi allkirjastamist,

koolitusandmeid ja riskianalüüse, ning peab konfidentsiaalset logi turvalisuse tagamisega seotud intsidentidest.

- 2) Edusammudest teatamine ja saadud õppetunnid. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik esitab EIKi nõukogule vähemalt kord aastas aruande rakendamise, võimalike intsidentide (anonüümsel kujul) ja saadud õppetundide kohta ning esitab rahastajatele aruande laste turvalisuse tagamise kohta, kui seda nõutakse projekti tingimustes. Laste turvalisuse tagamine on iga-aastase strateegilise seminari päevakorras.
- 3) Regulaarne läbivaatamine. Põhimõtted vaadatakse läbi vähemalt iga kahe aasta tagant ning pärast iga rasket intsidenti või olulist muudatust seadustes või EIKi tegevuses. Nõukogu kiidab olulised muudatused heaks ja versioonitabelit ajakohastatakse.
- 4) Sõltumatu hindamine või audit. EIK korraldab oma turvalisuse tagamise meetmete perioodilise sõltumatu hindamise või auditi – üldjuhul vähemalt iga kolme aasta tagant või rahastaja nõudmisel – ja järgib selles antud soovitusi ning annab tulemustest aru EIKi nõukogule.

8. osa. Kust saada abi

Järgmisi kontaktandmeid kasutatakse lastega seotud muredest teatamiseks ja abi saamiseks. Need täiendavad „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ 6. osas esitatud üldist loetelu.

Teenus	Kuidas ühendust võtta	Millal ühendust võtta
Hädaabinumber	112	Laps on otseses ohus; tema elu või tervis on ohus.
Lasteabi	116 111 (24/7, tasuta, anonüümne, mitmekeelne); lasteabi.ee	Abivajavast lapsest teatamiseks ja nõu küsimiseks.
Kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja	Lapse elukohajärgne omavalitsus (lastekaitsetöötaja)	Abivajavast lapsest teatamiseks (lastekaitseaduse § 27).
Lastemaja	116 111 või info@lastemaja.ee	Kahtlus lapse seksuaalse väärkohtlemise kohta; koordineeritud õigusabi, arstiabi ja psühhosotsiaalne tugi.
Veebikonstaabel	Eesti Politsei- ja Piirivalveamet veebis	Kahtlus lapse väärkohtlemise, peibutamise või ahistamise kohta internetis.
Ohvriabi	116 006	Psühhosotsiaalne tugi kahju kannatanud lapsele või perele.
Sotsiaalkindlustusamet	Lastekaitseüksus	Lastekaitsealane koordineerimine ja erialane nõustamine.

Lisa A. Käitumisjuhend – kinnitus

Kinnitan, et olen saanud kätte ja läbi lugenud Eesti Inimõiguste Keskuse laste turvalisuse tagamise põhimõtted (sh punktis 5.4) toodud käitumisjuhendi ning saan nendest aru. Ma nõustun neid põhimõtteid järgima. Ma mõistan, et pean viivitamata teatama igast lapse ohutust puudutavast murest ega tohi üritada seda mure ise uurida, ning et selle nõude vastu eksimine võib lisaks ametiasutustele teatamisele tuua kaasa distsiplinaarmed, sealhulgas töösuhte või koostöö lõpetamise.

Kinnitan, et minu suhtes ei kehti lastekaitseseaduse alusel mingeid piiranguid lastega töötamisel ning et minu suhtes ei ole käimas ega lahendamata ühtegi laste turvalisuse või lastekaitsega seotud uurimist.

Nimi	
Ametikoht / suhe EIKiga	
Allkiri	
Kuupäev	

Lisa B. Laste turvalisuse tagamise riskianalüüs (mall)

Täitke see vorm iga tegevuse või projekti puhul, millega võib kaasneda kokkupuude lastega. Kombineerige see projekti riskianalüüsiga „[Seksuaalse väärkohtlemise, ärakasutamise ja ahistamise ennetamise juhendi](#)“ punkti 3.1 alusel. Laste turvalisuse tagamise eest vastutav isik peab analüüsi kinnitama enne tegevuse algust.

Ohupiirkond	Tuvastatud oht	Tõenäosus / mõju	Maandusmeetmed
Kontakti laad, keskkond ja kestus			
Asjaomaste laste vanus ja haavatavus			
Üks ühele / jälgimata kontakt			
Veebipõhised tegevused ja suhtlus			
Fotograafia, filmimine ja piltide kasutamine			
Reisi- ja ööbimiskorraldus			
Kolmandad isikud, partnerid ja ürituste toimumiskohad			
Laste isikuandmete töötlemine			

Hindaja: _____ Kuupäev: _____

Laste turvalisuse tagamise eest vastutava isiku kinnitus: _____ Kuupäev: _____
Läbivaatamise kuupäev: _____

Lisa C. Laste turvalisuse tagamisega seotud mure – teate vorm

See vorm on üks võimalus mure registreerimiseks ja edastamiseks – võite seda vabalt kasutada, kuid see pole kohustuslik. Võite ka lihtsalt oma sõnadega rääkida või kirjutada, mis juhtus, kui see tundub kõige lihtsam. Kui kasutate seda vormi, märkige ära ainult faktid ja ärge uurige asja. Kui laps on otseses hädaohus, helistage esmalt numbrile 112. Teatage murest laste turvalisuse tagamise eest vastutavale isikule samal päeval.

Teie nimi ja kontaktandmed (võib jätta tühjaks, kui soovite esitada anonüümse teate)	
Teie ametikoht / suhe EIKiga	
Asjaomane laps (nimi/vanus, kui teada)	
Mis juhtus – faktid, kasutatud sõnad, koht ja aeg	
Kes veel seal oli / kas oli tunnistajaid?	
Viivitamatud meetmed on juba võetud	
Teate kuupäev ja kellaaeg	

Laste turvalisuse tagamise eest vastutavale isikule – hindamine, seadusjärgne teavitamine (kellele/millal), asutusesisesed meetmed, rahastajale teatamine, pakutud tugi, tulemus ja saadud õppetunnid:

--